

УНІВЕРСІТЭТ

Газета Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

20 красавіка 2007 года, № 7 (1958)

СУПРАЦОЎНІЦТВА

ВЫВУЧАЦЬ РУСКУЮ МОВУ БУДЗЕ ЗРУЧНЕЙ

На філалагічным факультэце БДУ 13 красавіка адкрыўся кабінет рускай філалогіі.

На адкрыцці кабінета рускай філалогіі: (злева направа) Васіль Стражаў, Іван Роўда і Аляксандр Сурыкаў

У цырымоніі прынялі ўдзел рэктар БДУ прафесар Васіль Стражаў, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Расіі ў Рэспубліцы Беларусь Аляксандр Сурыкаў, дэкан філалагічнага факультэта прафесар Іван Роўда, а таксама выкладчыкі і студэнты. Пасля афіцыйнай часткі з удзячным словам выступілі студэнт I курса філфака Уладзіслаў Парыцкі і студэнтка II курса Аксана Воўчык, якія з'яўляюцца пераможцамі рэспубліканскіх і міжнародных алімпіяд па рускай мове. Дзяўчына падаравала расійскаму паслу кнігу "Новая зямля" Якуба Коласа, надрукаваную на некалькіх славянскіх мовах. Рэктар БДУ Васіль Стражаў таксама прэзентаваў паслу кнігу "Слава і

памяць" пра гісторыю БДУ ў 1921–41 гг.

Гэта падзея адбылася ў рамках Года рускай мовы, аб'яўленага ў 2007 г. у Расіі і за яе межамі, па ініцыятыве Белдзяржуніверсітэта і пасольства Расійскай Федэрацыі ў нашай краіне.

Кабінет абсталяваны сучаснымі камп'ютарамі, мультымедычнымі і тэхнічнымі сродкамі. Тут сабрана мовазнаўчая, літаратуразнаўчая, мастацкая і метадычная літаратура, выдадзеная ў Расіі і Беларусі. Усё гэта лавіна ўдасканаліць падрыхтоўку спецыялістаў у галіне рускай мовы і літаратуры.

Сяргей СТРАЛКОЎСКИ
Фота аўтара

ВІЗІТЫ

МАЦУЕМ БЯСПЕКУ СНД

Генеральны сакратар Арганізацыі Дамовы аб калектыўнай бяспецы краін СНД (АДКБ) Мікалай Бардзюжа выступіў 10 красавіка перад студэнтамі і выкладчыкамі БДУ. У сустрэчы прыняў удзел рэктар прафесар Васіль Стражаў.

Высокі госць прачытаў лекцыю на тэму "Месца і роля АДКБ у глабальнай і рэгіянальнай сістэме бяспецы", у якой распавёў пра гісторыю стварэння гэтай арганізацыі і акрэсліў мэты яе дзейнасці, а таксама вылучыў кола найбольш важных праблем, такіх як узаемадзеянне з НАТА, барацьба з арганізаванай злачыннасцю і наркагандлем. Ён высока ацаніў намаганні беларускага боку ў галіне супрацоўніцтва па бяспецы. "Беларусь – вельмі актыўны член АДКБ", – адзначыў генсек. Напрыканцы сустрэчы Мікалай

Бардзюжа адказаў на шматлікія пытанні аўдыторыі. Нагадаем, што падчас свайго візіту ў Беларусь ён сустрэўся з Прэзідэнтам нашай краіны Аляксандрам Лукашэнкам, кіраўнікамі сілавых структур, а таксама з міністрам замежных спраў.

Дзмітрый ЖАРЫН
Фота Аляксандра СНАПКА

ДАВЕДКА

Дамова аб калектыўнай бяспецы (ДКБ) была падпісана 15 мая 1992 г. Армэніяй, Беларуссю, Казахстанам, Кыргызстанам, Расійскай Федэрацыяй і Таджыкістанам. 7 кастрычніка 2002 г. прэзідэнты краін – удзельніц Дамовы падпісалі ў Кішынёве Статут Арганізацыі ДКБ і Пагадненне аб прававым статусе АДКБ. 18 верасня 2003 г. гэтыя дакументы набылі моц.

У адпаведнасці з Дамовай дзяржавы-ўдзельніцы арганізоўваюць сваю бяспеку на калектыўнай аснове. Мэта ДКБ – сумеснымі намаганнямі прадухіліць і пры неабходнасці ліквідаваць ваенную пагрозу суверэнітэту і тэрытарыяльнай цэласнасці дзяржаў-ўдзельніц, а таксама процідзейнічаць міжнароднаму тэрарызму.

2 снежня 2004 г. Генеральная Асамблея ААН прыняла рэзалюцыю аб наданні АДКБ статусу назіральніка.

**СЁННЯ
Ў НУМАРЫ:
ЧАРНОБЫЛЬ
У ДАСЛЕДАВАННЯХ
ВУЧОНЫХ БДУ**
Стар. 2

**КОЛЕРЫ
ДАБРА І МІРУ**
Аб дзяржаўнай сімваліцы Рэспублікі Беларусь
Стар. 3

КОД АНТАРКТЫДЫ
Размова з удзельнікамі
палярнай экспедыцыі
Стар. 4

ВЕСТКІ З РЭКТАРАТА

РЭКТАР БДУ прафесар Васіль Стражаў з 14 па 17 красавіка наведаў Аман і Індыю ў складзе афіцыйнай дэлегацыі нашай краіны пад кіраўніцтвам прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка.

ВАСІЛЬ СТРАЖАЎ выступіў на X з'ездзе Еўразійскай асацыяцыі ўніверсітэтаў, які адбыўся 19–20 красавіка ў Маскоўскім дзяржаўным ўніверсітэце імя М.Ламаносава.

КІРАЎНІКІ БДУ і МДУ В.Стражаў і В.Садоўнічы падпісалі ў Маскве пагадненне аб супрацоўніцтве абодвух ўніверсітэтаў на наступныя пяць год.

ПЕРСПЕКТЫВЫ развіцця навукі Беларусі і Расіі, а таксама пытанні, звязаныя з далейшым узаемадзеяннем акадэміі навук і вучоных абедзвюх краін будуць абмеркаваны 27 красавіка на сумесным пасяджэнні прэзідыумаў Расійскай акадэміі навук і НАН Беларусі, у якім прыме ўдзел прарэктар БДУ па вучэбнай рабоце Віктар Самахвал.

ДЭЛЕГАЦЫЯ Маскоўскага лінгвістычнага ўніверсітэта 12 красавіка наведала БДУ. На сустрэчы з рэктарам В.Стражавым, які ўзначальвае Савет па супрацоўніцтве ў галіне адукацыі дзяржаў – удзельніц СНД, гаворка ішла пра стварэнне ў складзе МЛУ Міжнароднага інстытута моў СНД.

РАШЭННЕМ Свяцейшага Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Алексія II і Свяшчэннага сінода Рускай праваслаўнай царквы першы прарэктар Інстытута тэалогіі імя святых Мяфодзія і Кірылы архімандрэт Серафім абраны епіскапам Бабруйскім і Быхаўскім.

Паводле інфармацыі прэс-службы БДУ

ВІНШУЕМ!

"МЫ – ЧЭМПІЁНЫ..."

Менавіта з гэтай песні 5 красавіка ў ліцэі БДУ пачалося ўшанаванне лепшых спартсменаў, трэнераў і камандаў 54-й Студэнцкай спартакіяды БДУ за 2005–2006 навучальны год. У актавай зале не было вольных месцаў – столькі аднакурснікаў і сяброў прыйшлі парадавацца за пераможцаў.

Святочную праграму вялі Кацярына Саладуха, а таксама вядучы тэлеканала "АНТ" Яўген Лашкоўскі. У мерапрыемстве прынялі ўдзел рэктар ўніверсітэта Васіль Стражаў і дэкан факультэта.

Ініцыятыва правядзення такога свята належыць супрацоўнікам кафедры фізічнага выхавання і спорту і спартыўнаму клубу БДУ. Арганізатарам мерапрыемства дапамаглі ўпраўленне па справах культуры і выхаваўчай работы з моладзю і прафсаюзныя арганізацыі студэнтаў і супрацоўнікаў Белдзяржуніверсітэта. Нагадаем, што студэнцкая спартакіяда праходзіць у БДУ кожны год па 22-х відах спорту.

Увесь вечар дэкан 14-ці фа-

культэтаў адзін за адным падымаліся на сцэну, дзе ім уручалі ганаровыя граматы і памятнае прызы ўдзельнікаў спаборніцтваў. У перапынках для глядачоў выступалі лаўрэаты Фестывалю эстрады БДУ, народны ансамбль танца "Крыжачок" і вядомыя эстрадныя спявак Аляксандр Заўгародні.

Каманды, якія занялі прызвыя месцы, асабіста ўзнагароджваў рэктар БДУ Васіль Стражаў. А вынікі наступныя: III месца заняў фізічны факультэт (дэкан – Віктар Анішчык), II месца – механіка-матэматычны факультэт (дэкан – Міхаіл Жураўкоў), а пераможцаў спаборніцтваў стаў юрыдычны факультэт (дэкан – Сяргей Балашэнка), які заваяваў кубак па вайейболе, настольным тэні-

се, барацьбе дзюдо сярод жаночых і мужчынскіх камандаў.

Таксама было аб'яўлена некалькі намінацый. Лепшай спартсменкай прызнанай майстра спорта, студэнтку IV курса факультэта філасофіі і сацыяльных навук Алену Уланчык. Лепшым спартсменам у неалімпійскім відзе спорту быў названы майстар спорта, студэнт III курса эканамічнага факультэта Аляксей Капшэй. Лепшым спартсменам у алімпійскім відзе спорту стаў майстар спорта, студэнт III курса гістарычнага факультэта Дзмітрый Алескі. Лепшым трэнерам-выкладчыкам прызначылі

Дэкан юрыдычнага факультэта Сяргей Балашэнка разам з трэнерамі камандаў

Уладзіміра Фралова, а лепшым трэнерам-арганізатарам – Людмілу Капылову. Акрамя таго, за актыўны ўдзел у спартакіядзе прызамі былі ўзнагароджаны 90 студэнтаў з розных факультэтаў.

Пакуль існуе спорт – будзь перамогай. А перамога дасягаецца самай лепшай. Першыя!

Яўген ПЕРЛІН
Фота Аляксандра СНАПКА

ЧАРНОБЫЛЬ У ДАСЛЕДАВАННЯХ ВУЧОНЫХ БДУ

Чарговая гадавіна аварыі на Чарнобыльскай АЭС дае падставу ўгадаць значны ўнёсак вучоных БДУ ў пераадоленні яе наступстваў, а таксама дзедацца пра іх меркаванні наконт сённяшняй радыялагічнай сітуацыі ў рэспубліцы. Прапануем вашай увазе каментарыі некаторых вядомых экспертаў, якія прадстаўляюць важныя даследчыя цэнтры з розных галін навукі.

Валянцін ЯЦУХНА, загадчык НДЛ экалогіі ландшафту геаграфічнага факультэта

"ТРЭБА ЗАБЯСПЕЧЫЦЬ РЭАБІЛІТАЦЫЮ ЗАБРУДЖАННЫХ ТЭРЫТОРЫЙ"

Аварыя на Чарнобыльскай АЭС па маштабах тэрытарыяльнага ўздзеяння і даўгачаснасці наступстваў з'яўляецца адной з найбуйнейшых тэхнагенных катастроф у гісторыі чалавецтва, пасля якой у наваколлях асяроддзе трапіла 22 віды радыёнуклідаў агульным аб'ёмам каля 180-ці млн кюры. Іх геаграфічнае размеркаванне было абумоўлена атмасферным пераносам і звязана з метэаралагічным становішчам у першыя 10 дзён пасля аварыі.

Пра маштабы распаўсюджвання радыёнуклідаў сведчаць даныя геаграфічнага электроннага Атласа забруджвання цэіем-137 тэрыторыі Еўропы, выдадзенага ў 1996 г. Яны грунтуюцца на шматлікіх паляхавых і аэралагічных даследаваннях па картаграфаванні радыялагічна забруджаных глебы, вады, расліннасці і іншых кампанентаў прыроднага асяроддзя. Сваю лепту ў выкаванні гэтай працаёмкай і экалагічна небяспечнай задачы па выяўленні зон і ўзроўню забруджанасці ўнеслі нашы спецыялісты.

Відавочна, сярод еўрапейскіх краін больш за ўсіх пацярапа Рэспубліка Беларусь, дзе вышала самая вялікая колькасць радыёнуклідаў (каля 70%). На тэрыторыі краіны з найвышэйшым узроўнем радыяактыўнага забруджвання створаны Палескі экалага-радыяцыйны запаведнік плошчай 220 тыс. га, які выкарыстоўваецца ў навуковых мэтах. У цэлым радыяцыйны след аварыі на ЧАЭС, неўраўнамерны і "плямісты" па сваім характары, закрануў звыш 23% тэрыторыі Беларусі. Найбольш ад радыяцыйнага выкідку пацярапа Гомельская вобласць, дзе амаль 70% тэрыторыі было забруджана ў рознай ступені. У Магілёўскай вобласці трапілі пад радыяактыўнае ўздзеянне 26% зямель, Брэсцкай – 13%, Мінскай – 8%, Гродзенскай – 7%, Віцебскай – 0,1%.

З усіх галін гаспадарчай дзейнасці найбольшыя страты пасля аварыі на

ЧАЭС назіраюцца ў аграрным сектары. Пад радыяактыўнае забруджванне са шчыльнасцю 37 кБк/м² падпала звыш 1,8 млн га сельскагаспадарчых угоддзяў. Каля 265-ці тыс. га цалкам выключаны з сельгасвытворчасці.

Таксама былі забруджаны радыёнуклідамі больш за 1,5 млн га лесу, што складае 25% ад іх агульнай плошчы. Нягледзячы на натуральны распад радыёнуклідаў, радыяцыйнае забруджванне яшчэ на некалькі дзесяцігоддзяў застаецца для насельніцтва крыніцай небяспекі. Па прагнозах з 1986 па 2046 г. утрыманне цэію-137 з інтэнсіўнасцю 1–5 кБк/м² зменшыцца ў 1,8 разоў, 5–15 кБк/м² – амаль у 4 разы і звыш 15 кБк/м² – больш чым у 10 разоў. Але такія даўгачасныя ізатопы, як плутоній-239 і амерыцый-241, застаюцца ў прыродным асяроддзі яшчэ на тысячы гадоў.

З гэтай прычыны важнае навуковае і прыкладнае значэнне мае вывучэнне асаблівасцяў друкаснага пераносу і выяўленне рэгіянальных заканамернасцяў назапашвання радыёнуклідаў у розна тыповых ландшафтных комплексах для прагназавання радыяцыйнага фону. НДЛ экалогіі ландшафту сумесна з кафедрай глебазнаўства і геалогіі геаграфічнага факультэта БДУ нядаўна скончыла навуковую працу па гэтай праблеме. Выяўленыя заканамернасці дазволілі ацаніць самаачышчальны здольнасці ландшафту Гомельскай вобласці і складзі адпаведную карту.

На сёння галоўная задача для вучоных-географіў – забеспячэнне ўстойлівага развіцця забруджаных тэрыторый на аснове комплекснай экалага-радыялагічнай і сацыяльна-эканамічнай рэабілітацыі адпаведных рэгіянаў. Гэту праблему можна вырашыць пры дапамозе збалансаванага тэрытарыяльнага плавання і фарміравання паўнаватраснага асяроддзя для жыццядзейнасці насельніцтва.

Лічбы

26 красавіка 1986 г. у 1 гадзіну 23 хвіліны на 4-м блоку Чарнобыльскай атамнай станцыі ў 12-ці км ад паўднёвай мяжы Беларусі здарылася найбуйнейшая ў гісторыі ядзернай энергетыкі аварыя.

У зоне доўгатэрмінай забруджанасці апынулася 56 раёнаў рэспублікі, 3678 населеных пунктаў, у якіх пражывала 20% жыхароў краіны.

Па ацэнках спецыялістаў агульныя страты ад чарнобыльскай катастрофы склалі 235 млрд долараў ЗША ў разліку на 30-гадовы перыяд пераадолення яе вынікаў, што адпавядае 32-м гадавым бюджэтам Беларусі да аварыйнага перыяду.

Павадле інфармацыі Дэпартамента па ліквідацыі наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС МНС РБ

Аляксандр АСТАПЕНЯ, загадчык НІЛ гідраэкалогіі біялагічнага факультэта

"АЗЁРЫ – НАКАПЛЯЛЬНІКІ РАДЫЕНУКЛІДАЎ"

Неўзабаве пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС наша лабараторыя, якая займаецца п'яццю фарміравання якасці вады і біялагічнага самаачышчэння вадаёмаў, спецыяльнай пастановай Савета міністраў была далучана да работ па ліквідацыі наступстваў радыяактыўнага выкідку. Натуральна, што стан водных рэсурсаў адразу выклікаў сур'ёзную занепакоенасць, паколькі быў забруджаны басейн Дняпра – адзіная крыніца пітнага водазабеспячэння для Кіева і значнай тэрыторыі Украіны. Перад намі ставілася задача разабрацца з асаблівасцямі міграцыі радыёнуклідаў у азёрных экасістэмах і біялагічных механізмах самаачышчэння воднай тоўшчы ад шкодных элементаў. У якасці аб'ектаў даследавання былі абраны тры возеры, размешчаныя ў зоне высокага радыяактыўнага забруджвання (фон 300–1500 мкр/г) у Веткаўскім і Добрушскім раёнах Гомельскай вобласці. Азёры адознічаліся шэрагам ліманлагічных, гідрахімічных параметраў, узроўнямі радыяактыўнага забруджвання і з'явіліся зруч-

нымі палігонам для палыхавых і эксперыментальных даследаванняў. Работы на гэтых вадаёмах цягнуліся 14 гадоў (1986–2000) і прынеслі значныя навуковыя і практычныя вынікі. Намі была створана унікальная база даных, якая дазваляе прасачыць шматгадовую дынаміку размеркавання цэію-137 у воднай тоўшчы, донных адкладах, макрафітах, планктонных і бентосных арганізмах, перыфітоне і рыбе. Таксама абгрунтавана палажэнне аб надзвычайна высокім узроўні забруджвання слабажучых азёраў у параўнанні з іншымі воднымі экасістэмамі забруджанай зоны. Дадзена колькасная ацэнка назапашвання радыёнуклідаў у харчовых ланцугах. Паказана, што азёрныя экасістэмы характарызуюцца высокім узроўнем назапашвання радыяактыўнага ў рыбе. Акрамя таго, былі распрацаваны практычныя рэкамендацыі, накіраваныя на мінімізацыю адмоўных наступстваў радыяактыўнага забруджвання азёраў. Вынікі даследаванняў былі пакладзены ў аснову міжнароднага праекта "TRANSAQUA".

Алег ШАДЫРА, загадчык кафедры радыяцыйнай хіміі і хімічнай тэхналогіі хімічнага факультэта "НЕБЯСПЕЧНЫМІ З'ЯЎЛЯЮЦА ЛЮБЫЯ ДОЗЫ РАДЫЯЦЫІ"

Сярод многіх невырашаных праблем прыроднага асаблівасці месца па сваёй загадканасці займае так званы радыялагічны "парадокс". Яго сутнасць заключаецца ў немагчымасці сёння навукова абгрунтаваць, чаму малыя дозы іанізуючых выпраменьванняў з'яўляюцца вельмі згубнымі для арганізма. Так, паглынутая доза іанізуючага выпраменьвання ў 10 Грэй смяротная для ўсіх млекакормячых. Дарэчы, яна эквівалентная цэплавой энергіі, якая можа павысіць тэмпературу цела ўсяго на 0,001°C і ўтрымліваецца ў адной шклянцы гарачай гарбаты.

Стародавыя даследаванні далі шмат інфармацыі, што дазваляе сфармуляваць прынцыпы, якія тэрабуюць ці развіваюць дзеянне радыяцыі.

Доўгі час лічылася: гэты працэс адбываецца толькі ў выніку радыяцыйнага пашкоджання малекул ДНК, змяшчэння ў ядрах клетак. У выніку экспрэсія гена сінтазуецца сотні і тысячы малекул мутантных бялкоў, якія парушаюць функцыянаванне клеткі ці выклікаюць змены, не сумяшчальныя з яе жыццём. Асабліва значны пашкоджанні малекул ДНК назіраюцца пры апраменьванні біяаб'ектаў магутным электрамагнітным (гама-выпраменьваннем, X-промі) ці карпускулярным выпраменьваннем (альфа-часціцы, нейтроны, асколкі падзелу).

Аднак, акрамя ядраў клетак, радыяактыўнае выпраменьванне з'яўляецца біямембранамі. Пры апраменьванні ў біямембранах развіваюцца хімічныя ланцуговыя працэсы акіслення іх кампанентных складальнікаў, у першую чаргу – ліпідаў, што прыводзіць да змянення ўласцівасцяў біямембран і масавага назапашвання такіх прадуктаў акіслення. Пры гэтым радыяцыя толькі ініцыюе названыя працэсы, якія нада-

лей працякаюць самаадвольна, таму і называюцца ланцуговымі.

На кафедры радыяцыйнай хіміі і хімічнай тэхналогіі з 1980-х гг. вывучаюцца радыяцыйна-хімічныя пераўтварэнні біялагічна важных рэчываў, якія ўваходзяць у склад біямембран. Мы адкрылі новы механізм пашкоджання біямалекул – радыяцыйна-індуцыраваны працэс фрагментацыі, што таксама працякае па ланцуговым свабоднарадыкальным механізме. У выніку рэалізацыі такіх рэакцый адбываецца не толькі распад ліпідаў, пептыдаў, вугляводаў, але і ўтварэнне сігнальных малекул, адказных за запуст працу аналізу – запраграмаванай смерці клеткі. Усе гэта павінна ўзмацняць шкоднае ўздзеянне радыяцыі. Прычым гэты эффект будзе найбольш вы-

яўленым пры апраменьванні біяаб'ектаў выпраменьваннем малой інтэнсіўнасці, паколькі ў гэтых умовах ланцуговыя свабоднарадыкальныя працэсы акіслення і фрагментацыі рэалізуюцца з большай верагоднасцю. Неабходна адзначыць, што прычыннай іх асцябальнасці ў арганізме можа быць не толькі радыяцыя, але і іншыя ўнутраныя і вонкавыя абставіны (стрэсавыя сітуацыі, тэхнагенныя фактары), што ускладняе выяўленне першасных прычын пашкоджання. Даныя аб заканамернасцях шкоднага дзеяння радыяцыі з'яўляюцца неабходнымі для стварэння радыяактыўных сродкаў і лекавых прапаратаў. Так, на кафедры праводзяцца даследаванні па пошуку ўніверсальных інгібітараў свабоднарадыкальных працэсаў з карыснымі медыцынскімі ўласцівасцямі. З прыродных алучэнняў такімі характарыстыкамі валодаюць флаваноіды, вітаміны Е, С, А, К, каenzімы Q і інш. Усе яны выкарыстоўваюцца для стварэння радыяахоўных рэцэптур, а таксама для прафілактыкі і лячэння захворванняў, звязаных з актывацыяй свабоднарадыкальных працэсаў у арганізме.

Лічбы

За дваццаць гадоў на пераадоленне вынікаў чарнобыльскай катастрофы Беларусь выдаткавала больш за 17 млрд долараў ЗША. Дзякуючы рэабілітацыйным мерапрыемствам у сельскагаспадарчым зварот вернута 14,6 тыс. га зямель сельскагаспадарчага прызначэння. На забруджаных радыёнуклідамі тэрыторыях адчынены новыя медыцынскія ўстановы, інстытуты, спецыялізаваныя клінікі.

У чыстыя раёны рэспублікі адселена больш за 137 тыс. жыхароў з 470-ці населеных пунктаў. Для перасяленцаў пабудавана 239 пасёлкаў з неабходнай інфраструктурай.

У краіне створана сістэма спецыялізаваных дзіцячых рэабілітацыйна-аздараўленчых цэнтраў, у тым ліку 10 здраўніц. Грамадзянам, якія сталі інвалідамі з прычыны аварыі (зараз іх каля 11-ці тыс. чалавек, у тым ліку звыш 1,3 тыс. дзяцей і падлеткаў) прадстаўляюцца значныя кампенсацыі.

Істотную дапамогу Беларусі ў пераадоленні наступстваў радыяцыйнага выбуху аказвае міжнароднае супольніцтва, дзе каардынуючая роля належыць ААН, якая ажыццяўляе шыракамаштабныя праграмы па рэабілітацыі тэрыторыі і насельніцтва рэспублікі.

За апошнія пяць гадоў у рамках чарнобыльскага міжнароднага супрацоўніцтва ў рэспубліку паступіла гуманітарная і тэхнічная дапамога на суму больш за 400 млн долараў ЗША. Штогод 50 тыс. дзяцей з пацярапелых рэгіянаў выезджаюць на аздараўленне ў 26 краін.

Павадле інфармацыі Дэпартамента па ліквідацыі наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС МНС РБ

Сямён КУЦЕНЬ, загадчык лабараторыі тэарэтычнай фізікі і мадэлявання ядзерных працэсаў НДІ ядзерных праблем БДУ "ЭФЭКТ РАДЫЯЦЫІ МОЖНА МІНІМІЗАВАЦЬ ПРЫ ПРАЎІЛЬНЫХ ДЗЕЯННЯХ"

Ушчыльнюю наш інстытут пачаў вывучаць пытанні, звязаныя з аварыяй на ЧАЭС, у пачатку 1990-х гг., калі яму было даручана складанне 5-гадовай дзяржаўнай навукова-тэхнічнай праграмы па стварэнні апаратуры і абсталявання для забеспячэння радыяметрычнага і дазіметрычнага кантролю (РНТТ 18.02р). Дагэтуль вытворчасць адпаведнага абсталявання насіла разрознены (у чымсьці саматужны) характар і не дазваляла атрымліваць сістэмныя вынікі. Прамысловая вытворчасць адпаведных сродкаў вымярвання (спектрометраў, дазіметраў, дазіметраў) фактычна паслужыла асновай для стварэння асобнай галіны ядзерна-фізічнага прыборабудавання. Яе працягам стала праграма "Радыяэкалогія" (1997–2000 гг.), мэтай якой – далейшае развіццё сеткі радыяцыйнага і экалагічнага кантролю ў рэспубліцы.

НДІ ЯП зрабіў значны ўнёсак у рас-

працоўку спецыялізаваных гама-спектрометраў, у тым ліку і СВЧ (спектрометры выпраменьвання чалавека), празначаных для вызначэння гама-выпраменьваючых нуклідаў у целе чалавека. Звыш 20-ці такіх СВЧ-установак дастаўлена прадпрыемствам "Атамтэх" у розныя падраздзяленні Міністрава рэспублікі.

Падыходзяць да заканчэння шматгадовыя работы па стварэнні вымяральных комплексаў "Экспертны бета-гама-СВЧ", які дазваляе вызначыць колькасць стронцыю-90 у чалавечым арганізме. У інстытуце створаны радыяметр РКС-01АВ для радыяцыйнага кантролю пітнай вады, а таксама сродкі вымярвання іанізуючых выпраменьванняў для перапрацоўчай прамысловасці (напрыклад, для вызначэння аднароднасці партый харчовай прадукцыі па цэію-137).

Увогуле, асноўнай задачай НДІ ЯП з'яўлялася тэарэтычнае мадэляванне

прафесійных прыбораў радыяцыйнага кантролю для розных міністэрстваў і ведамстваў рэспублікі, а таксама распрацоўка метадык вымярвання.

У сённяшніх даследаваннях пераважае медыцынскі аспект. Апошнія прыборы накіраваны, акрамя вымярвання іанізуючых выпраменьванняў, таксама і на памяншэнне дозавых нагрузак на арганізм чалавека. Прыкладам такога апарата з'яўляецца ультрагукавы рэха-сіноскоп для аналізу гаймаравых і лобных пазух чалавека, які можа выкарыстоўвацца замест адпаведных рэнтгенаўскіх працэдур.

Мы распрацавалі камп'ютарны чытагелетны аналізатар храмазму чалавека для вызначэння розных адхіленняў, звязаных у тым ліку і з радыяцыйным фактарам. Таксама актыўна ўдзельнічаем у беларуска-амерыканскім праекце па даследаванні рака шчытападобнай залозы ў насельніцтва Беларусі.

У цэлым можна ўказаць на неабходнасць пастаяннага маніторынгу радыяцыйнай сітуацыі ў насельніцтва, які ажыццяўляўся былым Інстытутам радыяцыйнай медыцыны, для своечасовага прыняцця адэкватных мер.

Эфект радыяцыі можна заўсёды мінімізаваць пры правільных дзеяннях.

Галіна САКОЛІК, загадчык лабараторыі радыяхіміі хімічнага факультэта "ЗДОЛЬНАСЦЬ АРГАНІЗМА СУПРАЦЬСТАЯЦЬ РАДЫЯЦЫІ ЗАЛЕЖЫЦЬ І АД САМІХ ЛЮДЗЕЙ"

Наша лабараторыя была створана ў 1986 г. непасрэдна пасля аварыі на ЧАЭС і адразу прыступіла да ацэнвання ўзроўню і характару забруджанасці тэрыторыі рэспублікі радыёнуклідамі чарнобыльскага выкідку. Урэшце, былі прааналізаваны тысячыцы ўзораў глебы, расліннасці, рачных, азёрных, грунтowych і балотных водаў, звычайных і чалавечыя тканкі. Гэта дапамагло дазвацца пра існае радыяцыйнае становішча і стварыць першыя карты забруджаных тэрыторый.

Наступнай задачай стала вызначэнне далейшага радыяцыйнага становішча ў пацярапелых рэгіянах. Для гэтага спатрэбілася дэталёва вывучыць стан і паводзіны радыёнуклідаў у наваколным асяроддзі, выявіць, ад чаго залежыць іх паступленне ў чалавечы арганізм, у тым ліку і праз харчовыя ланцугі. Падчас шматгадовых даследаванняў былі выяўлены мясцовасці з найактыўнейшымі радыёнуклідамі, а таксама вызначаны фактары рухомасці радыёнуклідаў у глебе і іх здольнасць пераходзіць з глебы ў расліны. Навуковыя вынікі паслужылі асновай для адзінаго-

завых нагрузак на насельніцтва і распрацоўкаў шэрагу захадаў па ахове насельніцтва ад радыяцыі.

На сёння асноўныя радыёнукліды, якія застаюцца на тэрыторыі рэспублікі, – гэта гама- і бета-выпраменьваючы цэію-137 (¹³⁷Cs), а ў 30-кіламетровай зоне і паблізу ад яе – бета-выпраменьваючы стронцыў-90 (⁹⁰Sr) (абодва радыёнукліды з перыядамі паўраспаду каля 30-ці гадоў). Безумоўна, за мінулыя 20 гадоў значная частка гэтых радыёнуклідаў распаляся. Зараз іх колькасць у наваколным асяроддзі скарацілася ў параўнанні з першапачатковым перыядам прыкладна ў 1,6 разоў. У 30-кіламетровай зоне і на памежнай тэрыторыі могуць прысутнічаць таксама і альфа-выпраменьваючыя радыёнукліды – пераважна плутоній-239, -240 (^{239,240}Pu) і амерыцый-241 (²⁴¹Am). Да 2048 года колькасць ²⁴¹Am будзе павялічвацца за кошт распаду ²⁴⁰Pu. На шчасце, плутоній і амерыцый звязваюцца ў глебе ў маларухомым стане і валодаюць нізкай біялагічнай даступнасцю ў параўнанні з радыёнуклідамі стронцыю і цэію.

Таксама трэба ўсведамляць, што,

акрамя вонкавага апраменьвання, небяспеку для чалавека на пацярапелай тэрыторыі нясе і ўнутранае, якое пранікае ў арганізм праз ужыванне харчовых прадуктаў, забруджаных радыёнуклідамі. Звычайна гэта "дары прыроды" (грыбы, дзікарэслыя ягады, зёлі і г.д.), сабраныя ў забароненых месцах. За мінулыя гады пасля чарнобыльскай катастрофы, дзякуючы намаганням органаў дзяржаўнага ўпраўлення, заканадаўцаў і навукоўцаў, зроблена шмат для змяншэння наступстваў забруджвання наваколнага асяроддзя радыёнуклідамі чарнобыльскага выкідку. Аднак усе намаганні дзяржавы і грамадства не прыносяць жаданых вынікаў, калі людзі не ўсвядомяць, што велічыня дозы і здольнасць арганізма супрацьстаяць радыяцыі залежыць і ад іх саміх. Можна значна зменшыць дозу апраменьвання арганізма і ступень радыяцыйнай рызыкі, калі прыслухоўвацца да рэкамендацый па жыццядзейнасці на забруджанай тэрыторыі, дадзеных спецыялістамі.

Падрыхтаваў Сяргей ШАФАЛОВІЧ

СВЯТЫ

КОЛЕРЫ ДАБРА І МІРУ

Штогод 11 мая ў краіне адзначаецца свята – Дзень Дзяржаўнага герба і Дзяржаўнага сцяга Рэспублікі Беларусь. А ці маеце вы ўяўленне пра сэнс і змест дзяржаўнай сімволікі? У любым выпадку ўсім будзе карысна і вельмі цікава пазнаёміцца з дадзеным матэрыялам.

Дзяржаўныя сімвалы Рэспублікі Беларусь заснаваны на гераічнай гісторыі нашай краіны і ў сваім мастацкім афармленні адпавядаюць як традыцыям і памкненням беларускага народа, так і міжнародным геральдычным нормам і правилам.

Палажэнні аб Дзяржаўным гербе і Дзяржаўным сцягу нашай краіны былі зацверджаны 7 ліпеня 1995 г. Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнкам на аснове рашэння рэспубліканскага рэферэндуму, які адбыўся ў маі 1995 г. У палажэнні аб Дзяржаўным гербе Рэспублікі Беларусь гаворыцца: "Дзяржаўны герб Рэспублікі Беларусь з'яўляецца сімвалам дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь, уяўляе сабой зялёны контур Рэспублікі Беларусь у залатых промнях сонца над зямным шарам. Зверху, над контурам, знаходзіцца пяціканцовая чырвоная зорка. Герб апраўлены ў вяночек з залатога калосся, пераплеценнага справа кветкамі канюшыны, злева – ільну. Калоссе абвіта чырвоная-зялёная стужкай, на якой унізе надпісана залатам: «Рэспубліка Беларусь»".

У аснову герба Рэспублікі Беларусь лёг герб, які існаваў да восені

1991 г. Яго элементы, мастацка скампанаваныя ў колавай кампазіцыі, падбраны з улікам геральдычных традыцый і ўвабраві ў сябе лепшыя рысы класічнай сімволікі і эмблематыкі. Вянок спаковвеку з'яўляецца сімвалам славы, гонару і велічы. Жытнія калоссе ў вянку – эмблема жыватворнай сілы, урадлівасці, шчодрага дастатку – увасабляе гаспадарчую магутнасць дзяржавы, яе росквіт. Пяціканцовая чырвоная зорка – знак аховы і бяспекі, сімвал вернага шляху, шчасця, высокіх памкненняў. Выява зямнога шара, абрамленага вянком, з зялёнага сімвалам міру, спакойнага жыцця на зямлі. Контур Беларусі, змешчаны ў цэнтры і афарбаваны ў нацягнуты зялёны колер, сімвалізуе тэрытарыяльную цэласнасць краіны ў яе міжнародна прызнаных межах. Чырвоная-зялёная стужка паўтарае элементы Дзяржаўнага сцягу, а надпіс "Рэспубліка Беларусь" указвае на прыналежнасць дзяржаўнай сімволікі.

Колеры (фарбы), выкарыстаныя ў малюнку Дзяржаўнага герба, таксама адпавядаюць класічнай геральдыцы і маюць сансавую накіраванасць: залаты колер азначае веліч, магут-

насць, шчодрасць, веру, справядлівасць; чырвоны – моц, любоў, храбрасць, доблесць; белы – дабрыню, чысціню, высакароднасць, праўдзівасць, адкрытасць; зялёны – свабоду, радасць, надзею, веру ў шчасце; сіні (блакітны) – славу, веліч, прыгажосць, вернасць, шчырасць.

Геральдычныя элементы Дзяржаўнага герба, абраныя і скампанаваныя з влікім мастацкім густам, яго колеравая гама красамойна гавораць пра мірныя і стваральныя мэты нашай дзяржавы. Адначасова яны характарыстуюць нацыянальныя асаблівасці і жыццёвы ўклад беларускага народа, прыродныя ўмовы Рэспублікі Беларусь. Усе гэты ўзбагачае класічную сімволіку і эмблематыку, ставяць герб у шэраг лепшых узораў сярод сённяшніх дзяржаўных знакаў.

У Палажэнні аб Дзяржаўным сцягу Рэспублікі Беларусь записана, што Дзяржаўны сцяг Рэспублікі Беларусь уяўляе прамавугольнае палотнішча з дзвюх гарызантальных размешчаных каляровых палос: верхняй – чырвоная колеру ў 2/3 і ніжняй – зялёная колеру ў 1/3 шырыні сцяга. Для дрэўка вертыкальна размешчаны беларускі нацыянальны арнамент чырвоная колеру на белым полі, якое складае 1/9 даўжыні сцяга. Адносіны шырыні сцяга да яго даўжыні – 1:2.

Асноўныя рысы Дзяржаўнага сцяга – чырвоная, зялёная і аздобленая арнаментом белая палосы, якія маюць гістарычныя і нацыянальныя карані. Чырвоны колер спрадвечна займаў ганаровае месца ў светапо-

глядзе славян. У старажытнаславянскай мове слова "чырвоны" выкарыстоўвалася ў значэнні "прыгожы", "прыбраны", "пачэсны", "каштоўны", "ясны", "дарагі", "шчаслівы". Гэтае значэнне чырвонага колеру замацавалася і ў беларускай мове. У геральдычным выкананні ён азначае храбрасць, мужнасць, бяспэчаснасць. З XIX ст. чырвоны набывае значэнне свабоды, рэвалюцыйнасці, барацьбы супраць прыгнятальнікаў.

Традыцыя панавання зялёнага колеру таксама вельмі старажытная. Прадкі беларусаў абагулялі навакольны свет і прыроду. Усходнеславянскія плямёны ў асноўным пражывалі сярод лясоў, балот і пакланяліся дрэвам і раслінам. Зялёная азначала перамогу жыцця, вясенняе абуджэнне прыроды пасля доўгага зімовага сну. Гэта сімвал маладосці і энергіі, веры і надзеі ў невычэрпную моц прыроды.

Чырвоны і зялёны колеры злучыліся на палотнішчы Дзяржаўнага сцяга яшчэ 25 снежня 1951 г. Малюнак сцяга зрабіў мастак М.І. Гусев.

Вертыкальная белая паласа з чырвоным арнаментом – таксама характэрны знак для славянскіх народаў. Белы колер азначае бягучаснасць, чысціню, надзею на здзяйсненне жаданняў. Гэта колер прымірэння, веры і адданасці, а таксама мудрасці і ведаў. За аснову арнаменту, размешчанага на белым фоне, пакладзены ўзор "Узыходзячае сонца", вытканы на рушніку ў 1917 г. жыхаркай сяла Касцелішча Сененскага раёна Матронай Маркевіч.

Асноўны элемент арнаменту – выцягнуты па вертыкалі ромб – гэта сімвал узыходзячага сонца і звязанай з ім урадлівасці зямлі. Дзве крыжпадобныя перасечаныя лініі ў цэнтры ромба з чатырма кропкамі паміж імі сімвалізуюць засеянае поле.

Аляксандр СТУКАНАЎ

Аляксандр Стуکانаў – адзін са старэйшых супрацоўнікаў універсітэта. Закончыў гістарычны факультэт БДУ ў 1963 г. З 1973 г. па люты 2007 г. працаваў старшым выкладчыкам на кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін. За найлепшы паяснальны тэкст да дзяржаўных сімвалаў Рэспублікі Беларусь адзначаны спецыяльным прызам Прэзідэнта краіны.

Рэспубліканская акцыя "Жыцьё ў Беларусі і тым ганаруся", якая прайшла на географічным факультэце БДУ – "БелТА" (26.03, 30.03), "Настаўніцкая газета" (03.04); "Рэспубліка" (28.03).

Поспехі лідзістаў на рэспубліканскіх алімпіядах па фізіцы і астраноміі – "Настаўніцкая газета" (03.04).

Праца з адоранай моладдзю, у тым ліку ў ліцэі БДУ – "Народная газета" (27.03).

Падпісанне пагаднення аб супрацоўніцтве паміж БДУ і Лейпцыгскім універсітэтам – "БелТА" (30.03); "БелаПАН" (30.03); "Белорусские новости" (30.03).

Выстава велікодных яек у музеі беларускай народнай культуры – "БелТА" (02.04), "БелаПАН", tut.by (02.04), "Мінск-новости" (02.04); "Настаўніцкая газета" (07.04); "Мінский курьер" (04.04).

Інтэрв'ю з беларускімі ўдзельнікамі расійскай экспедыцыі ў Антарктыду, выпускнікамі БДУ наместнікам дырэктара Нацыянальнага навукова-даследчага цэнтры маніторынгу атонасферы БДУ Леанідам Турышавым і супрацоўнікам Рэспубліканскага гідромэцэнтры Аляксеем Гайдашавым – "Белорусские новости" (04.04); "Белорус сегодня" (04.04), "Звязда" (04.04); "Мінский курьер" (05.04); "Вечерний Минск" (11.04).

Гутарка з загадчыкам кафедры агульнага геаграфічнага факультэта БДУ Пятром Ланухом, які сёлета ўзначальваў журы рэспубліканскай алімпіяды па географіі, пра вышкі гэтай алімпіяды – "Настаўніцкая газета" (07.04).

Удзел БДУ ў міжнародных Вьетнамскім і Гановерскім кірмашах – "БелТА" (04.04, 12.04).

Акцыя "Цыгарэты на цукеркі" на фізфаку БДУ – "Вечерний Минск" (05.04); "Мінск-новости" (05.04); "Мінский курьер" (05.04); "Рэспубліка" (05.04), "Звязда" (06.04).

Адкрыццё кабінета рускай філалогіі на філфаку БДУ – "БелТА" (12.04).

Рэспубліканскі семінар "Абітурэнт-студэнт-журналіст", які правялі ў Брэсце выкладчыкі журфаку БДУ – "Зара" (03.04); "Рэспубліка" (06.04).

Велікодная акцыя тэатраў Інстытута тэалогіі – "БелТА" (11.04); "Мінск-новости" (12.04); "Мінский курьер" (12.04).

Адкрыццё кабінета рускай філалогіі на філфаку БДУ – "БелТА" (12.04); "БелаПАН" (13.04); "Народная газета" (13.04).

Размеркаванне на географічным факультэце БДУ – "Народная газета" (13.04).

Пра гэтыя і іншыя падзеі паведамляліся таксама на беларускіх тэле- і радыёканалках.

Паводле інфармацыі прэс-службы БДУ

АБ'ЯВЫ

РЭКТАРАУ БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАўНАГА УНІВЕРСІТЭТА аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасада:

ЗАГАДЧЫКАЎ КАФЕДРАЎ: тэорыі функцый, вышэйшай алгебры, эканамічнай інфарматыкі і матэматычнай эканомікі, класічнай філалогіі, сучаснай беларускай мовы, англійскай мовы эканамічных спецыяльнасцяў, англійскай мовы гуманітарных спецыяльнасцяў;

ПРАФЭСАРА КАФЕДРЫ батанікі; ДАЦЭНТАЎ КАФЕДРАЎ: тэарэтычнай і прыкладнай механікі, лікавых метадаў і праграмавання, заалогіі, фізіялогіі і біяхіміі раслін, рускай літаратуры, тэарэтычнай і славянскага мовазнаўства, крыніцазнаўства, філасофіі і метадалогіі навукі, нямецкай мовы;

СТАРШЫХ ВЫКЛАДЧЫКАЎ КАФЕДРАЎ: ураўненняў матэматычнай фізікі, батанікі, генетыкі, эканамічнай інфарматыкі і матэматычнай эканомікі, тэарэтычнай і славянскага мовазнаўства, рыторыкі і метадыкі выкладання мовы і літаратуры, англійскай мовы і моўнай камунікацыі, англійскай мовы гуманітарных спецыяльнасцяў, менеджменту, гісторыі новага і найноўшага часу, нямецкай мовы;

ВЫКЛАДЧЫКАЎ КАФЕДРАЎ: генетыкі, сацыялогіі журналістыкі, менеджменту;

АСІСТЭНТАЎ КАФЕДРАЎ: фізіялогіі чалавека і жывёл, агульнай экалогіі і метадыкі выкладання біялогіі.

Тэрмін конкурсу – адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Адрас: 220030, г. Мінск, вул. Бабурыцкая, 5а, упраўленне кадраў, п. 215, тэл. 209-54-36.

ІНСТЫТУТ ЯДЗЕРНЫХ ПРАБЛЕМ БДУ аб'яўляе конкурс

на замяшчэнне пасады НАВУКОВАГА СУПРАЦОЎНІКА лабараторыі моцнаточнай электронікі (1).

Тэрмін конкурсу – адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Адрас: 220030, г. Мінск, вул. Бабурыцкая, 11, аддзел кадраў, п. 315, тэл. 226-42-31.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ НАВУКОВА-ВУЧЭБНЫ ЦЭНТР ФІЗІКІ ЧАСЦІЦ І ВЫСОКІХ ЭНЕРГІЙ БДУ (НЦ ФЧВЭ БДУ) аб'яўляе конкурс

на замяшчэнне вакантных пасада: загадчыка лабараторыі квантавай тэорыі поля (1); малодшага навукавага супрацоўніка лабараторыі фундаментальных узаемадзеянняў (1).

Тэрмін падачы дакументаў – адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Адрас: 220040, г. Мінск, вул. М. Багдановіча, 153, п. 205, тэл. 292-60-34.

КОНКУРС

ЛЕПШЫ ВЫПУСКНІК

З мэтай падтрымкі таленавітай моладзі, стварэння ўмоваў для самарэалізацыі студэнтаў у галіне навукі, мастацтва, спорту і грамадскай дзейнасці ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце з 21.03.2007 г. па 17.05.2007 г. упершыню праводзіцца штогадовавы конкурс на званне "Лепшы выпускнік БДУ" наводле вышкі 2006–2007 навучальнага года.

Конкурс праходзіць у два этапы – факультэцкі (касавік–красавік) і агульна-універсітэцкі (красавік–май) – і мае дзве намінацыі: "Лепшы выпускнік факультэта БДУ" і "Лепшы выпускнік БДУ". Удзел у ім могуць прымаць студэнты V курса БДУ, якія ў сукупнасці з'яўляюцца паспяхова ў наступных сферах:

- навукова-даследчая і вучэбная дзейнасць;
- грамадскае жыццё і ўдзел у органах студэнцкага самакіравання;
- культурнае жыццё і творчая дзейнасць;
- спартыўнае жыццё.

Кандыдатуры для ўдзелу ў другім этапе конкурсу вылучае экспертная камісія факультэта з ліку пераможцаў у намінацыі "Лепшы выпускнік факультэта БДУ".

Дакументы, аформленыя ў вызначаным парадку, неабходна даставіць ва Упраўленне выхаваўчай работы з моладдзю (к. 207, пр. Незалежнасці, 4) да 03.05.2007 г.

ДАЛУЧАЙЦЕСЯ!

ВІКТАРЫНА ДА ДНЯ ПЕРАМОГІ

Упраўленне выхаваўчай работы з моладдзю сумесна з гістарычным факультэтам прыводзіць традыцыйную віктарыну сярод студэнтаў, магістрантаў, аспірантаў БДУ, прысвечаную Дню Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Конкурс адбываецца ў адзін этап. Вашы адказы на пытанні прымаюцца з 17 красавіка да 11 мая 2007 г. у галоўным корпусе БДУ, п. 207 з 8.30 да 17.15, тэл. для давадак 209-50-59. Ацэньваецца правільнасць і паўната адказаў, афармленне. Пераможцаў чакаюць прэміі: I месца – 350 тыс. руб., II месца – 250 тыс. руб., III месца – 150 тыс. руб.

Пытанні да віктарыны

- Патлумачце наступныя лічбы, змешчаныя на адной з нямецкіх картаў Беларусі: Мінск – 50 тыс. і 100 тыс., Гомель – 30 тыс. і 50 тыс., Магілёў – 20 тыс. і 50 тыс., Полацк – 10 тыс. і 20 тыс., Маладзечна – 7 тыс. і 15 тыс., Ліда – 5 тыс. і 15 тыс., Навагрудак – 5 тыс. і 15 тыс. і г.д.
- Распавядаеце пра гісторыю і дзейнасць арганізацыі "Венета".
- Назваеце імяны беларускіх герояў, якіх забілі фашысты ў Мінску 26 кастрычніка 1941 г.
- Хто з лідэраў дзяржаў-удзельніц вайны звярнуўся да свайго народа са словамі: "...Грамадзяне! Браты і сёстры! Байцы нашага войску і флоту! Да вас звяртаюся я, сябры мае!.."? 5. Якому гораду прысвечана наступнае выказванне А. Гітлера: "Ён мусіць быць сцёртым з зямлі. Яго існаванне не адпавядае далейшым інтарэсам Рэйха. Мы незацікаўлены ў захаванні нават часткі насельніцтва гэтага горада..."? 6. Каму належаць наступныя словы: "Беларус не можа разглядацца намі як цывілізаваная краіна. З-за вострага недахопу сілаў паўстае пытанне аб залучэнні асабістых і паліцэйскіх сілаў для ўсталявання «новага парадку» як мага хутчэй..."? 7. Хто і калі прамовіў гэтыя словы: "Я, ..., верны сын гераічнага беларускага народа, прысягаю, што не пашкадую ні сілаў, ні самаго жыцця для справы вызвалення майго народа ад ... і не складу зброі да таго часу, пакуль родная беларуская зямля не будзе ачышчана ад ... погані"? Устаўце прапушчаныя словы. 8. Што аб'ядноўвае наступных людзей, і якое дачыненне яны маюць да Беларусі: М. Альбер, Р. Пуап, Ж. Андрэ і М. Ляфэур? 9. Што хаваецца за назвамі: "Яма", "Зыслаў", "Дальва", "Разгром"? Працягнуце пералік. 10. Якое дачыненне да гісторыі Вялікай Айчыннай вайны мае твор Ю. Градава, Л. Левіна і В. Заковіча, які яны ўрочаісналі ўлетку 1966 г.? 11. Улетку 1944 г. "з'явілася" 62 "Віцебскія", 52 "Мінскія", 47 "Брэсцкія", 21 "Магілёўскія" і 17 "Гродзенскія", а вось "Гомельскія" не было. Пра што ідзе гаворка і чаму не "з'явілася" "Гомельскія"? 12. Што аб'ядноўвае Альберта І, Альберта ІІ, Карла, Фрыду, Якава, Генрыха, Барбару і Франца? Назваце іх "сяброў".

**КНИЖНАЯ ПАЛІЦА
ВЫДАДЗЕНА
Ў БДУ**

Англійскі язык для студэнтаў эканамічных спецыяльнасцей = English for Economists. Вучэбна-метадычны дапаможнік мае прафесійна арыентаваную накіраванасць і ўключае асоўныя пытанні макра- і мікраэканомікі, міжнароднага гандлю, дзелавога адміністравання.

Родіонов В.Н. Эканоміка. Вучэбна-метадычны комплекс уключае ма-

тэрыялы, якія раскрываюць базавыя эканамічныя паняцці, тэксты як інструмент ацэнкі ўзроўню ведаў, уменияў і навыкаў.

Кудряшов А.П. Мембраны растительных клеток. У вучэбным дапаможніку разглядаюцца кампанентны склад, асаблівасці будовы і функцыі мембран раслінных клетак, а таксама заканамернасці працэсаў пераўтварэння энергіі ў біялагічных мембранах.

Кровотечение. Переливание крови и ее заменителей. У вучэбна-метадычным дапаможніку выкладаюцца асноўныя спосабы часовага і канчатковага спынення крывацёку, а таксама найбольш актуальныя аспекты пералівання крыві, яе кампанентаў і розных сучасных плазмазамяняльных раствараў.

Методы программирования. У дапаможніку прапануюцца пералік заданняў, якія павінны выканаць студэнты падчас лабараторных заняткаў.

Программа обучения профессионально-ориентированному общению на иностранных языках (классические университеты). Праграма раскрывае мэты, задачы, прадметна-тэматычны змест курса прафесійна-арыентаванага навучання замежным мовам, а таксама патрабаванні і формы вынікавага кантролю заданняў.

Клишчунова Н.К. Методы географических исследований. У практыкум уключаны заданні па даследаванні прыродных і гаспадарчых геасістэм з выкарыстаннем метадаў фізічнай і эканамічнай геаграфіі.

Упраўленне рэдакцыйна-выдавецкай работы БДУ

НЕ ПРАМІНІЦЕ!

У Белдзяржуніверсітэце ў лютым 2007 г. быў створаны Студэнцкі інфармацыйны цэнтр БРСМ (СІЦ). Дзякуючы ўласным журналістам (ці гэта хімікі, географы або філолагі) у студэнтаў з'явілася магчымасць даведвацца з першых крыніц пра мерапрыемствы, конкурсы і іншыя цікавыя падзеі на факультэтах. Але дзейнасць СІЦ ні ў якім разе не абмяжоўваецца збіраннем фактаў з жыцця БДУ. У перспектыве прадстаўнікі Цэнтра змогуць праявіць сябе ў практах Студэнцкага саюза, а таксама ў супрацоўніцтве з маладзёжнымі рэспубліканскімі СМІ.

Хаця для Студінфацэнтра ўсё толькі пачынаецца, ёсць ужо і першыя вынікі не працяглай, але актыўнай работы. Напрыклад, асвятленне такіх агульнаўніверсітэцкіх мерапрыемстваў, як святкаванне Дня святога Вялянціна, правядзенне выставы "Каменная казка" і інш. Акрамя таго, выйшла два нумары новай газеты "Стыль жыцця".

Студэнцкі інфармацыйны цэнтр запрашае ўсіх жадаючых да супрацоўніцтва.

КОД АНТАРКТЫДЫ

На сёня Антарктыда з'яўляецца сапраўднай скарбонкай карысных выкапняў і прэснай вады. І гэта яшчэ не ўсе годнасці самага паўднёвага кантыненту. Таму не дзіўна, што у складзе 52-й Расійскай антарктычнай экспедыцыі апынуліся два беларусы, якія, дарэчы, маюць непасрэдныя адносіны да БДУ.

Выпускнік нашага географічнага факультэта Аляксей Гайдашоў быў камандзіраваны Міністэрствам прыродных рэсурсаў.

— Па якіх крытэрыях вызначаліся ўдзельнікі экспедыцыі ад Беларусі?

— Адбіралі тых, хто адпавядаў асобным характарыстыкам. Па-першае, хаця б адзін з нас мусіў мець досвед працы ў Антарктыдзе (А.Гайдашоў ужо працаваў тут каля 20 гадоў таму — заўв. аўт.). Па-другое, кандыдаты павінны былі праяўляць практычны і навуковы інтарэс. Акрамя таго, тэматыка ведамстваў, якія прапанавалі кандыдатуры ўдзельнікаў, павінна была супадаць з дзяржаўнай праграмай "Маніторынг палярных раёнаў Зямлі і забеспячэнне дзейнасці антарктычных і арктычных экспедыцый на 2007–2010 гг."

— Як праходзіла падрыхтоўка да экспедыцыі, і якая роля пры гэтым належала БДУ?

— Падрыхтоўка вялася вельмі хутка — дзесьці каля месяца. Ініцыятарам удзелу беларусаў у экспедыцыі стала Міністэрства прыродных рэсурсаў. На жаль, астатнія ведамствы не падтрымалі гэтую ідэю. Акрамя БДУ, які

выказаў зацікаўленасць у правядзенні некаторых даследаванняў.

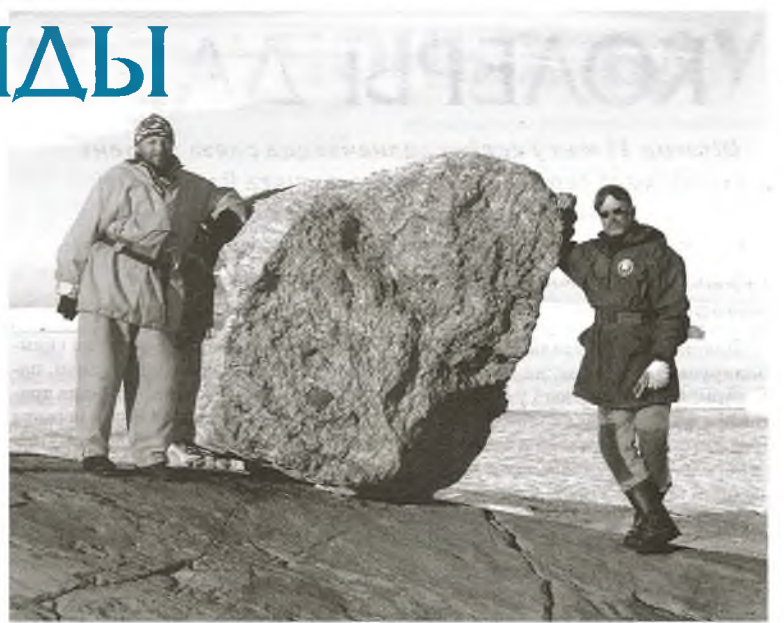
— Магчыма, складаная дзейнасць на полюсе дала Вам некаторыя ільготы?

— Лепей сказаць, што намі кіраваў энтузіязм, бо за працу на кантыненте нас чакаў звычайны заробак. Увогуле, пытанне аб рызыцы патрабуе сур'ёзнага абмеркавання, бо зараз не існуе сацыяльнай абароны палярнікаў (гарантаваная рэабілітацыя, надбаўка да заробку і г.д.). Гэтую праблему трэба вырашыць у бліжэйшы час, паколькі ўвосень група тэхнічных спецыялістаў зноў адправіцца ў Антарктыду, каб даследаваць некалькі заканамернасных стаянак.

А цяпер звернемся да другога беларускага экспедытара. Леаніда Турышава, які з'яўляецца намеснікам дырэктара Нацыянальнага навукова-даследчага цэнтра маніторынгу азонасферы БДУ.

— Якая канкрэтная праца ажыццяўлялася падчас экспедыцыі?

— Мы вырашалі некалькі задач. Па-першае, А. Гайдашоў праводзіў метэаралагічныя даследаванні, вывучаў павятраныя ўмовы для пералётаў самалётаў і

Нашы вучоныя на Паўднёвым полюсе Зямлі

заканмернасці метэазмен. Я ж выпрабавваў прыбор для вымервання ўтрымання азону, а пасля апрацоўваў яго ўласныя замеры. Акрамя чыста навуковых інтарэсаў мы таксама займаліся падборам магчымай пляцоўкі і тэхнічна-бытавых памяшканняў для арганізацыі беларускай антарктычнай станцыі. Тут трэба было ўлічваць тапалагічныя, транспартныя і іншыя практычныя моманты. Акрамя таго, былі зроблены захады для арганізацыі на яе базе аэонаметрычнай станцыі (кшталту нашага Цэнтра ў Мінску), а таксама лідарнага комплексу для дыстанцыйнага заздзіравання атмасферы пры дапамозе лазернага промню.

— З якімі выпрабаваннямі Вы сутыкнуліся?

— Трэба сказаць, што мы загадзя рыхтаваліся да цяжкасцяў, улічвалі ўсе іх варыянты. Канешне, складана было прызвычацца да новага раскладу, бо працавалі мы без выходных зранку да самага вечара. Даволі цяжка было пратычкаваць дарогу з базавой станцыі "Маладзёжная": устаноўка недзе пяцісот вех заняла тры тыдні.

Такім чынам Аляксей Гайдашоў і Леанід Турышаў занеслі свае імёны ў гісторыю палярных экспедыцый і паспрыялі развіццю айчынай навуцы.

Лейла ІСМАІЛАВА

**ВІНШУЕМ!
ДЫПЛОМ
ЗА ВЫХАВАННЕ**

Прадстаўнікі маладзёжных арганізацый БДУ на выставе

На базе ўстановы "Акадэмія паслядыпломнай адукацыі" 9–13 красавіка праходзіла X Рэспубліканская выстава навукова-метадычнай літаратуры і педагагічнага досведу "Выхаванне грамадзянскасці і патрыятызму ў дзяцей і вучнёўскай моладзі", арганізаваная Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Мерапрыемства ўрачыста адкрыў міністр адукацыі Аляксандр Радзькоў.

Экспазіцыя Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ўключала абагульнены педагагічны досвед ў грамадзянска-патрыятычным выхаванні студэнцкай моладзі. На выставе былі прадстаўлены кнігі, артыкулы, фільмы, перыядычныя друкаваныя выданні і прэзентацыйныя матэрыялы, падрыхтаваныя прафесарска-выкладчыцкім саставам і супрацоўнікамі БДУ. 12 красавіка 2007 г. у рамках круглага стала выступіў начальнік упраўлення

выхаваўчай работы з моладдзю БДУ Павел Скалабан на тэму "Роля пярвічных арганізацый маладзёжных грамадскіх аб'яднанняў і органаў студэнцкага самакіравання БДУ ў фарміраванні грамадзянскасці і патрыятызму моладзі".

Паводле вынікаў выставы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта быў узнагароджаны Дыпламам першай ступені Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

**Алена БУЖАН,
метадыст упраўлення
выхаваўчай работы
з моладдзю**

КАНЦЭРТЫ

"На Беларусі Бог жыве," — сказаў некалі Уладзімір Караткевіч. А тое, што на Беларусі яшчэ жыве і дух паэтызаваанай любові да сваёй Радзімы, прадэманстравалі 3 красавіка заўзятыя студэнты нашага ўніверсітэта падчас музычна-літаратурнага канцэрта "Беларусь мая сінявокая".

ПРАСЯКНУТЫЯ ЛЮБОЎЮ

Ён быў праведзены на юрыдычным факультэце ўжо ў пяты раз. Як заўсёды, галоўным арганізатарам імпрэзы выступіў Саюз жанчын БДУ.

Паэтычную вечарыну распачала Вялянціна Бранавец. Яна адзначыла, што правядзенне святочнага канцэрта — не толькі добрая традыцыя. Ён набыў шмат прыхільнікаў з ліку студэнтаў і выкладчыкаў з розных факультэтаў БДУ, стаў больш цікавым і тэматычна разнастайным.

Пасля слова ўзлялі таленавітыя студэнты юрфаку і ФМА. Ганна Хвашчынская ўразіла ўсіх сваім выдатным вакалам у песні "Беларусь" і атрымала дыплом першай ступені. Гэтая ўзнагарода далёка не адзіная і нават не самая значная ў творчай скарбонцы дзяўчыны, але, можна спадзявацца, адна з самых прыемных.

Дыплом другой ступені атрымала Марына Каліноўская, якая прачытала працуленую прыпасець Таццяны Лапцёнак "Божая кароўка". Як сцвярджае сама выступіўца, менавіта гэты твор даў ёй сапраўднае адчуванне беларускай мовы як роднай і любімай.

З асабліва запамінальных момантаў варта адзначыць нумар Марыі Даніловіч, якая разам з аспіранткай Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры Ван Хай Бін выканала народную кітайскую песню

"Язмін". Вельмі пранікнёна гучалі чысты голас дзяўчыны-кітаячкі і ўзвёслы акампанемент на флейце нашай суайчыніцы.

Сваімі вершамі пра Беларусь уразілі дзяўчаты з ФМА — Ганна Радзько, Вольга Курачкіна і Вольга Дашкевіч. У "Снах Рагнеды" слухачы прайшлі адной з самых змрочных спежакаў айчынай гісторыі. Трагічнае гучанне меў і другі верш, прысвечаны выбуху на Чарнобыльскай АЭС. Але пранікнёнымі радкамі апошняга твора "Блакітнае вока", якія ўславілі беларускую прыроду, выступленне дзяўчат закончылася на аптымістычнай ноте.

Не абыйшлося і без камічных, нават кур'ёзных момантаў. Непаладку з гукавой апаратурай падчас выступлення гурта "Манблан" зрабілі яго яшчэ больш цікавым. А полька вядучай з намеснікам дэкана юрыдычнага факультэта Анатолям Войцікам стала годным і лагічным заканчэннем свята. "Пад залоню" ўсе разам выканалі вядомую эстрадную песню "Белоруссия".

Усе ўдзельнікі вечарыны атрымалі дыпломы, а глядачы — асалоду ад сустрэчы з роднай пазыяй, узнёслы настрой і ўпаўненасць, што гэтае свята — далёка не апошняе.

Ганна ШЫЛІЦ

З УСМЕШКАЙ

Іспыт. Прафесар чытае газету.
Першы курс: газета паўзе ўніз — усе хаваюць шпаргалкі.
Другі курс: газета паўзе ўніз — студэнты хаваюць лекцыйныя канспекты.
Трэці курс: газета паўзе ўніз — усе хаваюць падручнікі.
Чацвёрты курс: газета падае ўніз — павольна закрываюцца падручнікі.
Пяты курс: газета падае ўніз — у аўдыторыі чуюцца кашаль і газета хутка ўскаквае ўверх.

Студэнт з "крутых" здае іспыт, кладзе ў спытак пяцьсот долараў і піша: "Па 100 баксаў за бал". Пасля іспыту адкрывае спытак і бачыць трыста долараў і надпіс: "Рэшта".

Студэнт піша бацькам: "У мяне ўсё нармалёва, хіба што суседзі нейкія дзіўнаватыя: адзін ў сценку нагамі грукае, другі лаіцца. Але я не звяртаю ўвагі — я іграю на баяне і спяваю!"